

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף נב

(בעמ' הקודם)

למדנו במשנתו לעיל - כיצד עשה מאמר ביבמתו ונתן לה גט צריכה הימנו חליצה:

קושיא: וכי זהו הביאור של גט אחר גט? ביאור: ברישא כתוב שחכמים אומרים 'יש גט אחר גט' וכעת המשנה מבארת את דין גט אחר מאמר במקום לבאר את דין גט אחר גט.

תירוץ: גט אחר גט ומאמר אחר מאמר לא התבאר במשנה אלא בבירייתא לעיל (נא). 'כיצד אמר ר"ג...!', והמשנה באה לבאר את הדין של יבם אחד ויבמה אחת כיצד התרתו כשעשה מאמר או גט, ומבארת המשנה - כיצד אם עשה בה מאמר ונתן לה גט לאחר המאמר צריכה חליצה.

למדנו במשנתו לעיל - כיצד עשה מאמר ובעל הרי זו כמצותה:

לכאורה המשנה שאומרת שאם עשה בה מאמר ובעל 'הרי זו כמצותה' מסייעת לשיטת רב הונא הסובר שמצוות ייבום היא שהוא מקדש אותה ואח"כ בועל.

דחייא: צריך לגרוס במשנה 'אף זו כמצותה', אבל באמת גם אם לא עשה בה מאמר אלא רק בעל קיים מצוות ייבום.

החידוש הוא שהיה מקום לחשוב שבין שהעושה מאמר ביבמתו פרוחה ממנו זיקת הייבום וחלה עליו זיקת אירוסין ונישואין כמו כל אשה, וא"כ אם עשה בה מאמר לא קיים מצוות ייבום, קמ"ל שאף העושה מאמר ואח"כ בועל הרי זו כמצותה.

והתניא לוקה מכת מרדות מדרבנן: והרי כתוב בבירייתא שהבועל ללא שעשה בה מאמר לוקה ארבעים מלקות, וארבעים מלקות מלקות מלקים רק את מי שעבר על דברי תורה, א"כ מוכח שצריך לעשות מאמר מן התורה, ואיך אמרת שאם בעל ללא מאמר קנה?

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

תירוץ: הוא לוקה 'מכת מרדות' שהיא מדרבנן, שעבר על תקנת חכמים ובעל ללא מאמר.

וכפי שרבו היה מלקה מכת מרדות את מי שהיה מקדש אשה בביאה, משום שזוהי פריצות. וכן את מי שהיה מקדש אשה בשוק אפילו בכסף, משום שזוהו מנהג זילות ופריצות. וכן את מי שהיה מקדש אשה ללא שידוכין. וכן את מי שהיה מבטל גט (= שלאחר ששלח לה גט ע"י שליח היה מבטלו בפני עדים לפני שיגיע הגט לידה, והיא אינה יודעת שבטלו ותינשא לאחר אף שהיא עדיין אשת איש). וכן את מי שלפני שהיה נותן גט היה מוסר מודעה בפני עדים שלא נותן את הגט מרצונו (= והיא אינה יודעת שהוא מסר מודעה ותינשא לאחר אף שהיא עדיין אשת איש). וכן את מי שהיה מתחצף ומעיז פניו ומתריס כנגד שליח בית דין. וכן את מי שהיה בנידוי שלושים יום ואינו בא לבית דין להתיר את נידויו. וכן את מי שדר בבית חמיו (= שמא יכשל בחמותו).

דדאיר אין דחליף לא? וכי מלקים רק את מי שדר בבית חמיו ולא את מי שרק חלף על פתח בית חמיו?

והוא ההוא דחליף וכו': והרי היה אחד שחלף על פתח בית חמיו והלקה אותו רב ששת. ההוא מידם הוה דיים מחמתיה: אותו אחד היה חשוד שנכשלה בו חמותו, ולכן הלקוהו בגלל שעבר על פתח בית חמיו.

ובלבד שתהא כתובתה על נכסי בעלה הראשון: ואין נכסי היבם משועבדים לכתובתה, משום שאשה הקנו לו מן השמים. ואם אין לה נכסים מהראשון תיקנו לה חכמים שתקבל את כתובתה מהשני (= מהיבם), כדי שלא תהיה היבמה קלה בעיניו להוציאה.

בעא מיניה אביי מרבה: יבם שנתן גט ליבמתו ואמר 'הרי את מגורשת ממני ואין את מותרת לכל אדם', האם היא נפסלת עליו ועל אֶחָיו ע"י גט זה משום "אֶשֶׁר לֹא יִבְנֶה" או לא? צדדי הספק: גט כזה לא מועיל לגרש אשת איש, האם כיון שגט שיבם נותן ליבמה הוא רק מדרבנן, הרי שרק גט שמועיל באשת איש תיקנו רבנן שיועיל ביבמה וכיון שגט כזה אינו מועיל באשת איש לכן אינו יועיל ביבמה, או שמא גם גט כזה יועיל לפסול את היבמה שמא יאמרו שכל גט אינו פוסל ויבואו להתיר לכנוס יבמה אף לאחר גט כשר.

קושיא: א"כ במקרה שהיבם נתן לה נייר בעלמא וכי האם נאמר שהוא יועיל לפסול אותה שמא יאמרו וכו'?

תירוץ: נייר בעלמא לא פוסל מכהונה אבל גט כזה מועיל לפסול בכהונה (= כהן שנתן גט כזה לאשתו היא נאסרת עליו). וכפי שלמדנו בבביתא - נאמר "אִשָּׁה גְרוּשָׁה מְאִיֶּשֶׁה לֹא יִקְחוּ" שאפילו לא התגרשה אלא מבעלה ולא התירה לכל אדם הרי היא נאסרת לכהן, משום ש'ריח הגט' פוסל בכהונה.

אמר רבי בר חמא הרי אמרו: מאורס (שנתן לאישה קידושין) שביקש מהסופר שיכתוב לו גט בכדי שיגרש בו את ארוסתו לאחר שיתחתן איתה - הגט חל, משום שכבר עכשיו הוא יכול לגרש בו. אבל אם הכין את הגט קודם שאירס אותה בשביל לגרש אותה לאחר הקידושין והנישואין - הגט פסול, משום שבשעה שנכתב לא היה בידו לגרשה.

הספק הוא: ביבם שכתב גט לשומרת יבם בשביל לגרשה לאחר שייבם אותה - האם היא נחשבת לארוסה משום שיש לה זיקה איתו, או שמכיון שבשעה שהגט נכתב הוא לא היה יכול להתיר כלום, הוא פסול. ורק אם היה כותב אותו לאחר שעשה בה מאמר הוא היה חל, משום שאז היה יכול לתת לה את הגט בשביל להפקיע את המאמר.

בעי רב חנניה: יבם שעשה מאמר בשומרת יבם, ולאחר מכן כתב לה גט רק בשביל המאמר או רק בשביל הזיקה - האם הגט חל. כלומר: האם המאמר חל על הזיקה שהיתה כבר מקודם ומתווסף עליה - ואם כן עכשיו נחשב הדבר שהוא מגרש חצי אישה, דבר שאינו יתכן. או שהמאמר פועל לעצמו ללא קשר לזיקה - ואם כן הוא יכול להפקיע את אחד מהן לבדו?

ותפשוט ליה מדרבא: **להבנת דברי רבא צריך לחזור למשנה לעיל לא ע"ב: ראובן שמעון ולוי אחים נשואים לנשים נכריות (= שאינם אחיות) < ראובן מת ללא בנים < רחל אשתו של ראובן נופלת לייבום לפני האחים < שמעון עשה מאמר ברחל < שמעון מת ללא בנים < כעת רחל ואשתו של שמעון נופלות לפני לוי. במקרה זה שתיהן חולצות ולא מתייבמות, משום שעל רחל יש זיקת שני יבמים - של שמעון שעשה בה מאמר ושל לוי (ואשתו של שמעון חולצת משום גזרה דרבנן כפי שביארה הגמ' לעיל). ע"כ המשנה.**

אומר רבא שאם שמעון נתן לרחל גט על המאמר שעשה (אבל לא על הזיקה, שאם נתן גט על הזיקה הרי היא נאסרת על היבם ואחיו מדרבנן), ואח"כ מת, מותר לאשתו (שהיא צרתה של רחל) להתייבם ללוי, לפי שהמאמר (= שגרם לרחל זיקה לשמעון ובכך נעשתה צרתה של אשתו) התבטל ע"י הגט ושוב אינן צרות, (אבל רחל אסורה להתייבם, שמא יבואו לומר שגם במקרה שנתן גט למאמרו ולזיקתו מותר לו לייבמה, ובאמת גזרו חכמים שאם נתן גט על הזיקה שוב לא תתייבם).

ואם כן מדברי רבא מוכח שהמאמר פועל באופן נפרד מהזיקה, ומה מסתפק רב חנניה?

חלץ ועשה מאמר: למדנו במשנה שאם היבם חלץ לשומרת יבם ולאחר מכן עשה בה מאמר, (או נתן לה גט, או בעל אותה) - אין לאחר חליצה כלום, לפי שאין מאמר (וביאיה) קונים אותה לאחר חליצה.

הגמרא מבארת שרק רבי עקיבא סובר שקידושי המאמר לא פעלו אחרי החליצה, משום שלדעתו אין קידושין תופסין בחייבי לאוין (וחלוצה אסורה בלאו). אבל לרבנן הסוברים שקידושין תופסין בחייבי לאוין המאמר שנעשה לאחר החליצה פעל וצריכה גט.

והא קתני רישא (במשנה): שאם היבם נתן לה גט ולאחר מכן עשה בה מאמר, צריכה גם גט למאמר וגם חליצה לזיקה. והרי רבי עקיבא סובר שהנותן גט ליבמתו נאסרה עליו עולמית, ואם כן לא יועיל בה מאמר. רבי עקיבא לומד זאת מהפסוק המדבר בגרושה שנישאה לאיש אחר ומת "לא יוכל בעלה הראשון אֲשֶׁר שִׁלְחָה לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ" ומהמילים 'אשר שלחה' המיותרות לומדים על שילוח אחר – של יבם שנתן גט ליבמה.

רב אשי מתרץ: הפסוק הוא רק אסמכתא לדין גירושי יבמה שרק מדרבנן אסורה עליו, ולכן אם עבר ונתן לה קידושין צריכה גט מדאורייתא.

תניא נמי הכי אמר רבי: לדעת רבנן בכל מקרה קידושין פועלים אחרי חליצה. ואילו לדעת רבי רק קידושין לשם אישות פועלים, אבל לא קידושין לשם יבמות שהרי ודאי שלאחר החליצה כבר אי אפשר לייבם אותה.

עשאוה כעודר בנכסי הגר: גר שמת ללא בנים אין לו יורשים וכל המחזיק בנכסיו זכה בהן. חזקה נעשית בין היתר על ידי חפירה בקרקע. אדם זה חפר בקרקע של שכנו הגר שמת, אך היה סבור בטעות שהוא חופר בקרקע שלו עצמו – ודאי שלא זכה בנכסים שהרי לא התכוון כלל לקנותם.

אמר ליה אביי: הרי כאן הוא התכוון לעשות קנין ביבמה שקיבלה חליצה. והדבר דומה לחופר בקרקע גר אחד שמת בשביל לקנותה, ולאחר מכן התברר שהיתה זו קרקע של גר אחר שמת - שודאי קנאה, ואין נפק"מ של איזו גר הקרקע.

ואם כן גם כאן כיון שהתכוון לקדש את היבמה לשם יבמות, משום שהיה סבור בטעות שאפשר לקדש אותה לשם יבמות - חלים הקידושין, מכיון שהרי היה יכול לקדש אותה לשם אישות.

אלא אמר אביי: מחלוקת רבי ורבנן היא באופן שקידש אותה לשם מאמר של יבום. לדעת רבי המאמר מתווסף על הזיקה, ולכן כאן שכבר היתה חליצה קודם למאמר שהפקיעה את הזיקה, אין למאמר על מה לחול. אבל לדעת רבנן המאמר פועל באופן נפרד מהזיקה, ולכן גם אם החליצה כבר הפקיעה את הזיקה המאמר יכול לחול בלעדיה.